

ТЕОРІЯ І ТЕХНОЛОГІЇ ЦІЛІСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

У статті викладено пріоритети основних видів сучасних інноваційних технологій та їх використання в освітньому процесі університетів. Автором розкривається процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури й організаторів спортивно-оздоровчого туризму, який базується на теорії і технології цілісної педагогічної діяльності, що спрямована на всебічний їх розвиток.

Ключові слова: *інноваційні технології, вищий навчальний заклад, майбутні вчителі фізичної культури, організатори спортивно-оздоровчого туризму.*

В статье изложены приоритеты основных видов современных инновационных технологий и их использования в образовательном процессе университетов. Автором раскрывается процесс подготовки будущих учителей физической культуры и организаторов спортивно-оздоровительного туризма, который базируется на теории и технологии целостной педагогической деятельности, которая направлена на всестороннее их развитие.

Ключевые слова: *инновационные технологии, высшее учебное заведение, будущие учителя физической культуры, организаторы спортивно-оздоровческого туризма.*

In the article priorities of basic types of modern innovative technologies and their use are expounded in the educational process of universities. The process of preparation of future teachers of physical culture and organizers of sporting-health tourism, which is based on a theory technology of integral pedagogical activity which is sent to their comprehensive development, opens up an author.

Keywords: *innovative technologies, higher educational establishment, future teachers of physical culture, organizers of спортивно - to оздоровчого tourism.*

Однією з актуальних проблем підготовки студентів у вищих навчальних закладах України є розробка теорії і технології цілісної педагогічної діяльності як орієнтиру нової практики освіти.

Сутність вищезазначеної проблеми полягає в доведенні того, що навчально-пізнавальна діяльність школярів із засвоєння основних наук — не основний вид діяльності у середній ланці освіти, як це прийнято зараз, а один із елементів цілісного педагогічного процесу в загально-освітньому закладі [1].

За сучасних умов необхідно відновити культ цілісної людини та спрямувати педагогічний процес такими інваріантами розвитку: психофізіологія організму, емоції, мислення і мова, моральність, знання, різноманітна діяльність і спілкування. Людину можна розвивати лише в умовах різноманітної діяльності — інтелектуально-пізнавальної, виробничої праці, фізкультурно-спортивної і соціальної,

ігрової та естетичної, екологічної, побутової, а також у спілкуванні та дозвіллі [2].

Тому актуальним завданням організації цілісної педагогічної діяльності є науково-методичне забезпечення її в масовій педагогічній практиці вчителів фізичної культури, а також відповідна педагогічна освіта майбутніх учителів. У нашому дослідженні - це професійна освіта вчителів фізичної культури та організаторів спортивно-оздоровчого туризму. Вона стане можливою лише тоді, коли буде подолана триланкова структура педагогічної діяльності як учителів шкіл, так і викладачів вищих навчальних закладів.

Отже, положення теорії і технології цілісної педагогічної діяльності притаманні, перш за все, загальноосвітній школі. Однак щоб ця теорія та практика набували розвитку в школі, необхідно сформувати нову генерацію майбутніх учителів, здатних до сприйняття викладених вище положень цілісної педагогічної діяльності та впровадження їх в роботі з учнями [3].

Метою нашої статті є висвітлення процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури й організаторів спортивно-оздоровчого туризму, який базується на теорії і технології цілісної педагогічної діяльності, що спрямована на всебічний розвиток як студента (майбутнього вчителя), так і дитини. Щоб це здійснити, в освітньо-професійному процесі Запорізького національного університету, на факультеті фізичного виховання за спеціалізацією спортивно-оздоровчого туризму передбачалося, по-перше – підготовка майбутнього фахівця за моделлю “компетентний випускник”. Вона зорієнтована на розвиток студентів та формування їхнього ціннісного ставлення до професійної освіти (навчання), формування конкурентоспроможної особистості, яка відводить індивіду роль суб’єкта соціальних перетворень і вдосконалень, спроможного, завдяки набутим знанням, вмінням і навичкам, зрозуміти складну динаміку процесів фізичного розвитку учнів та їхнього оздоровлення в процесі організації туризму.

По-друге, під час використання технології цілісної педагогічної діяльності в вищих навчальних закладах викладачі враховують багатовимірність об’єктивного світу; триєдину сутність людини як біодухо-соціоцілісності; інваріанти розвитку людини як цілісності; напрямки цілісного розвитку людини; типові цілісні взаємини студентів; види різноманітної діяльності студентів; п’ятиелементну структуру педагогічно-викладацької діяльності.

Вищезазначене дає змогу стверджувати, що цілісність особистості студента, а не тільки його знання, є тим орієнтиром, слідування якому закладе підвалини якісно нового рівня практики вищої освіти в Україні.

По-третє, під час організації навчання та виховання молоді в Запорізькому національному університеті на факультеті фізичного виховання склалася ситуація використання елементів концепції глобальної освіти, яка була запропонована вченими США ще в 80-роках і передбачала реалізацію таких завдань: розвинути в студентів критичне мислення, здатність

виробити власний погляд та виявити повагу до поглядів інших людей; сформувані інтерес та повагу до досягнень усіх народів у галузі фізичної культури та спортивно-оздоровчого туризму, прагнення зрозуміти найбільш важливі, специфічні й загальні їх характеристики; розширити можливості для вивчення в вищих навчальних закладах іноземних мов та культур країн; сформувані нове гуманістичне бачення світу у всій його різноманітності та єдності, завдяки чому зберегти рівновагу в провідних системах: “людина і природа”, “людина і суспільство”, “людина і людина”; сформувані адаптивне бачення власної особистості у взаємозалежності з іншими та розуміння необхідності враховувати потреби, цінності інших осіб, груп людей, націй.

По-четверте, освітній процес на факультеті фізичного виховання має будуватися також за концепцією “інтеркультурної освіти”. Її сутність полягає у тому, що пріоритетами середньої і вищої освіти мають стати загальнолюдські цінності, зокрема, сприйняття світу як єдиної системи альтернативних форм існування культури, мови, поглядів тощо; вміння спілкуватися між собою та приходити до певного консенсусу.

Метою освіти, за цією концепцією, є формування людини як громадянина країни, Європи та світу, якому притаманні такі якості, як гуманність, толерантність, об’єктивність, гнучкість, здатність до творчого співробітництва, адекватного самостійного вибору в оцінках та вчинках, правильного усвідомлення сутності загальнолюдських цінностей [1].

Вищезазначена концепція базується на знаннєвій і культурологічній парадигмах. Культурологічна стратегія освіти пов’язана з оволодінням культурним спадком минулого, духовними цінностями різних народів і досягненнями науки. Знаннєва парадигма полягає в систематичному, поглибленому вивченні фундаментальних основ наук (біології, педагогіки, психологі, медицини тощо), а також у підготовці на цій основі висококваліфікованих кадрів у галузі туризму. У практиці роботи вищих навчальних закладів розрізняють традиційну технологію навчання та

інноваційні. У чисельних літературних джерелах є різні тлумачення понять “педагогічна технологія” і “технологія навчання” [4]. В межах нашого дослідження будемо користуватися поняттям “педагогічна технологія”. Воно включає в себе технологію навчання та виховання, яка є засобом організації освітнього процесу. Технологія навчання орієнтується на широкий спектр методів і засобів навчання, що застосовуються в навчальному процесі з студентами.

Отже, ми вважаємо, що важливим напрямком розробки проблеми оптимізації освітнього процесу в вищих навчальних закладах щодо підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму є впровадження інноваційних технологій. Це пояснюється тим, що закономірності професійної діяльності майбутнього фахівця галузі накладають певні вимоги на педагогічні технології викладання і розробки змісту навчальних дисциплін, організації творчої навчально-пізнавальної діяльності студентів у вищих навчальних закладах [4].

Новітні технології навчання передбачають не просто отримання знань, умінь і навичок, а творче ставлення до них. Такий підхід вчить студентів ціннісно ставитися до процесу пізнання, навчання та до придбання майбутньої професії. Це відбувається тому, що знання перетворюються в частину особистого буття та свідомості студентів. У навчальному діалозі зберігається рівність позицій викладача і студента: вони на рівних шукають рішення проблеми.

Із відомих педагогічних технологій виховання ми відбирали лише ті, що спрямовувались на розумове, фізичне, трудове, моральне, екологічне й економічне виховання (діалоги, дискусії, імітації та ділові ігри).

До технології навчання віднесли: проблемне навчання, яке передбачало створення проблемних ситуацій з метою розвитку пізнавальної творчої діяльності студентів. Вони здобували знання в процесі розв’язання проблемних ситуацій, розвивали креативне мислення, інтерес до знань.

Навчальний діалог був відібраний викладачами факультету фізичного вихо-

вання з спеціалізацією організаторів спортивно-оздоровчого тризму з метою формування в студентів навичок комунікативності, що створює засади соціального здоров’я та формування навичок спільних дій.

Проблемне навчання пов’язувалося в нашій моделі з іншими видами, зокрема ігровим, розвивальним, дистанційним (під час організації туристичного походу).

На старших курсах поширеною активною формою навчання були ділові ігри, вони продовжували процес навчання студентів в умовах імітації виробничого процесу (туристичного походу або уроку фізкультури). У ділових іграх студенти набували як професійних, так і ділових навичок, зокрема, уміння адаптуватись у групі, розуміти мотиви та інтереси інших учасників гри, самостійно приймати рішення, вдосконалювати вміння групової взаємодії.

Імітаційно-ігровий підхід реалізовувався через використання імітаційно-ігрових форм, які давали змогу не тільки поглибити теоретичний матеріал, а й навчити студентів самостійно діяти, мислити, вести науковий диспут, здійснювати пошук оптимальних виходів із прогнозованих професійних ситуацій.

Серед інноваційних педагогічних технологій професійного розвитку майбутніх фахівців (учителів фізкультури та організаторів спортивно-оздоровчого туризму) особливе місце посідають методика кейсів і круглих столів.

Особливий інтерес викликає технологія дистанційного навчання, яку ми вважаємо як нову модель освіти, що базується на методології розвивальної освіти на відстані, коли викладач і студент, розділені простором, здійснюють взаємодію. Однак, враховуючи недостатньо вдосконалену технічну базу нашого факультету, дистанційне навчання викладачі Запорізького університету використовували в обмеженому варіанті. Під час туристичних походів доступними були лише відеокасети, мобільний телефонний зв’язок і комп’ютерна мережа (Іnternet) через ноутбук.

Вищезазначене дає змогу дійти висновку, що успіх у підготовці майбутніх фахівців із

спортивно-оздоровчого туризму, її оптимізація залежить від доцільного використання професійно зорієнтованих інноваційних технологій. Їх системоутворювальною основою є розвиток творчості, активної співпраці та взаємодії викладача і студентів.

Подальший розвиток вищої освіти ми вбачаємо в розробці та впровадженні технологій та інноваційного навчання і виховання. Головним вектором розвитку майбутніх вчителів фізичної культури та організаторів спортивно-оздоровчого туризму є навчання та виховання студентів за моделлю “компетентний випускник”, системоутворюючою основою якої є розвинена, творча, активна, здорова особистість, мотивована на якісне життя і професійну діяльність.

Література

1. Наумов Б.М. Теорія і технологія цілісної педагогічної діяльності як орієнтир нової практики освіти України // Н.О.Ткачова Ціннісні парадигми освіти. - Харків, “Основа”, 2005. – С. 118.
2. Денисенко Н.Ф., Є.П. Павлютенков. Формування здорового способу життя у дітей із особливими потребами як складової їхньої життєвої компетентності // Управління школою. – 2005. - № 35. – С. 7-9.
3. Педагогіка туризму. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. /За ред. Федорченка В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.І., Цехмістрової Г.С. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2004. – 296 с.
5. Венедиктов В.С., В.Л. Петренко В.Л., Чуб В.І. //Ціннісні парадигми освіти. – Харків: “Основа”, 2005. – С. 55.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2012